

Ko se človeku zaradi raka podre svet

Celostna rehabilitacija onkoloških bolnikov

Bo po njej manj invalidskih upokojitev in bolniških odsotnosti?

V sklopu triletne pilotne raziskave o celostni rehabilitaciji onkoloških bolnikov (OREH), ki se izteče prihodnje leto in ki v prvi fazi vključuje bolnice z rakom dojke, je izšla publikacija o napotkih za duševno obvladovanje stiske ob diagnozi raka. Pod takšne publikacije so doslej podpisovala većinoma društva, tokrat je izdajatelj prvič **Onkološki inštitut (OI)**.

POLONA MALOVRH

Dolga leta je stroka v Sloveniji ugotavljala, da je priprava žensk na življenje po zaključenem zdravljenju raka na dojki v bolnišničnem okolju pogosto razdrobljena in pomanjkljiva, pravijo na Zbornici zdravstvene in babiške nege Slovenije. Po podatkih NIJZ pri nas za rakom dojke, ki je pri ženskah najpogostejši, a tudi dobro ozdravljiv, na leto zbolijo več kot 1300 žensk in več kot deset moških, nekaj manj kot 400 žensk in nekaj moških pa umre. Vse večje je tudi petletno preživetje bolnic z rakom dojke – kar 87-odstotno, zato postaja vprašanje kakovosti življenja po zaključenem zdravljenju še bolj pomembno. To in pa stiske, o katerih so poročale ženske ob diagnozi raka, so razlog, zakaj Slovenija potrebuje načrt celostne, to je medicinske, psihološke, socialne in poklicne rehabilitacije onkoloških bolnikov. Prva izhodišča segajo v 2017.

Pilotna raziskava OREH, katere nosilec je OI in v katero so v prvi fazi zajete ženske med 25. in 65. letom, ki so jim raka na dojki odkrili med decembrom 2019 in junijem letos, bo v pomoč pri vzpostavitvi celostne rehabilitacije za vse onkološke bolnike v Sloveniji. Za

rakom pri nas na leto zbolijo okoli 15.000 oseb, trenutno pa z diagnozo rak živi 110.000 Slovencev in Slovenk.

Celostna rehabilitacija po navedbah OI vključuje aktivne postopke, s katerimi se onkološkimi bolniki vse od takrat, ko izvedo za diagnozo, omogoči najboljše telesno, duševno in socialno delovanje. Raziskava zajema psihološko področje, zdrav način življenja, prehrano, pomanjkanje ženskih hormonov, delovanje srca, gibljivost ramenskega sklepa, limfedem, bolečino, izgubo las in poklicno rehabilitacijo. Doslej je bilo vanjo vključenih več kot 570 bolnic, ki so v rednem stiku s koordinatorko celostne rehabilitacije – medicinsko sestro, ki pri obolelih preverja, s kakšnimi težavami vse soočajo in katere zdravstvene storitve potrebujejo.

Kot pravi klinična psihologinja dr. Andreja C. Škufca Smrdel z oddelka za psihoonkologijo na OI, rak dojke pomembno poseže v življenje bolnic in njihovih družin: »Veliko bolnic zmore ustrezno prilagoditi – s pomočjo lastnih virov za spoprijemanje, ob podpori najbližjih, ob podpori zdravstvenega osebja. Na oddelek za psihoonkologijo pa pridejo po pomoč tisti, ki imajo ob tem spoprijemanju več težav in večjo stisko.«

Težavna poklicna rehabilitacija

Vodja raziskave OREH prof. dr. Nikola Bešič je na osnovi anonimne spletne ankete v 2017 ugotavljal, da večina onkoloških bolnikov ni bila deležna rehabilitacije med zdravljenjem in po njem. Poročali so o duševnih stiskah, o pomoči pa ne. Dr. Bešič je bil takrat še posebej kritičen do poklicne rehabilitacije,

ki je otežena tudi zaradi neustreznih zakonodaj: »Med bolniško odsotnostjo lahko bolnike zaenkrat napotimo na poklicno rehabilitacijo le na URI Soča, ki pa za to nima zadostnih kapacitet. K specialistom za medicino dela, prometa in športa, ki koordinirajo poklicno rehabilitacijo, lahko pošiljajo zaposlene le delodajalci. Ti pa većinoma niso zainteresirani, da se bolniki hitro vrnejo na delovno mesto, saj po enem mesecu bolniški stalež plačuje ZZZS.« Žal moraš biti invalid ali brezposeln, dodaja dr. Bešič, da si lahko deležen rehabilitacije: »Možni sta namreč poklicna rehabilitacija invalidov, ki jo financira Spiz, in zaposlitvena rehabilitacija brezposelnih, ki jo financira Zavod RS za zaposlovanje.«

Dr. Bešič od novo organizirane celostne rehabilitacije pričakuje večjo kakovost življenja bolnic in manj bolniških odsotnosti ter invalidskih upokojitev.

Na OI poteka pilotni projekt celostne rehabilitacije rakavih bolnikov.

V prvi fazi so vanj vključili obolele za rakom dojke.

Izšla je publikacija o duševnem obvladovanju stisk zaradi raka.

87

odstotkov znaša petletno preživetje bolnic in bolnikov z rakom dojke

1.300

ljudi v državi vsako leto zbolijo za rakom dojke

Več kot 15.000 bolnikov se mora vsako leto soočiti z diagnozo raka. FOTO LEON VIDIC